

הטכנולוגיה שמשנה את הפוליטיקה

נייר עבודה – כנס הרצל ה-13

מחבר: רם לוי¹, חוקר בסדנת יובל נאמן למדע, טכנולוגיה וביטחון

2013

שנת 2012 תיזכר כשנה שבה בפעם הראשונה בהיסטוריה, למעלה ממיליארד אנשים מחוברים באמצעות רשת חברתית אחת - פייסבוק. רשתות חברתיות שינו באופן משמעותי את האופן שבו אנשים מתקשרים ומשתפים מידע, צורכים חדשות, ודנים בסוגיות פוליטיות עד כדי התארגנות המונית ומחאות חברתיות. דוגמאות לכך ניתן למצוא למכביר: האביב הערבי, מחאת הקוטג', המחאה החברתית בישראל בקיץ 2011, הבחירות בארה"ב (2008, 2012) וזה רק קצה הקרחון.

לרשתות החברתיות תפקיד משמעותי ביכולת של החברים ברשת לתאם מהלכים במהירות רבה ובכך לעודד אותם לבצע שינויים, שטרם הופעתו היו אפשריים אך לקחו זמן ארוך יותר, ואף גבו מחיר יקר בחיי אדם. מחקר של ביה"ס לממשל בדובאי יחד עם ביה"ס קנדי באוניברסיטת הרווארד מצביע על כך שלאחר האביב הערבי, במדינות ערביות רבות ישנה עליה משמעותית בשימוש ברשתות חברתיות, ובמיוחד פייסבוק, טוויטר ולינקד-אין. הדבר מוביל לכך שישנה התעוררות חברתית ואובדן הפחד מהיכולת ליצר שינוי. הרשתות החברתיות מאפשרות חשיפה גדולה יותר לדעות חדשות מה שמעלה את הפתיחות והסובלנות לדעות האחר. המחקר גם מראה שממשלות כגון דובאי, ערב הסעודית, קטאר, כווייט וכו' מבינות את הכוח העצום של רשתות אלו ונמנעות מצנזורה משמעותית שלהן ואף מביצוע שינויים חברתיים מיוזמתם².

הרשתות החברתיות אינן רק תיבת תהודה למידע ממכרים קרובים, שאיתם מתקשרים באופן תדיר בנושאים שגרתיים. מחקרים מראים שמרבית המידע החדש מגיע דווקא מאנשי קשר שאיתם מקיימים צרכני האינטרנט קשר בתדירות נמוכה. אנשי קשר אלו, הם שמשתפים מידע חדש בכמות רבה יותר מאלו שאיתם מתקיים קשר קרוב והם הגורם המרכזי להפצת מידע חדש. וכאשר למעלה ממיליארד אנשים מחוברים לאותה רשת חברתית – מדובר בפלטפורמה חזקה מאוד, כזו שמאפשרת הפצה מהירה של רעיונות חדשים³. שימוש מושכל ברשתות החברתיות יכול לאפשר גם למדינות להשפיע על מהלכים פוליטיים, ואף לגרום להתרחשותם.

לא מפתיע שבשנת 2011 הוציאה הסוכנות האמריקאית לפרויקטים בתחום מחקר ופיתוח צבאיים מתקדמים (DARPA) קול קורא לפיתוח טכנולוגיות שיעשו בדיוק את זה. "הכלים שממשימים אותנו כיום להבנה ולהגנה ברשתות החברתיות, תלויים באופן משמעותי במזל. אנחנו חייבים להסיר את התלות שלנו בצירוף של מזל ושיטות דניות, בטכנולוגיות אוטומטיות ואוטומטיות למחצה, כדי לזהות, למדוד, לעקוב, ולהשפיע על אירועים ברשתות

¹ עמית בסדנת יובל נאמן למדע, טכנולוגיה וביטחון, אוניברסיטת תל אביב ויועץ סייבר של המועצה הלאומית למחקר ופיתוח

² <http://www.dsg.ae/en/Publication/Pdf/En/8262012112209347849.pdf>

³ <https://www.facebook.com/notes/facebook-data-science/rethinking-information-diversity-in-networks/10150503499618859>

החברתיות..."⁴. מדובר בכלי, שבו מתכננים חברתיים יעשו שימוש בטכנולוגיה (חברתית), לעבד (כמעט בזמן אמת) כמויות אדירות של ידע חברתי, להתערב בתהליכים חברתיים ופוליטיים. או במילים אחרות, הנדסה חברתית⁵. כך בדיוק בנו מתכנני הקמפיין של ברק אובמה את מאגר המידע הפוליטי הגדול ביותר בהיסטוריה, ויחד עם היכולת לעבד "ביג דאטה", יכלו לדעת, בדיוק כמעט מוחלט, מי הבוחרים המתנדדים, ובהם להשקיע כדי להשפיע ולזכות שוב במרוץ לנשיאות.

הרשתות החברתיות מביאות איתן בשורה חדשה ומרעננת ואת האפשרות להשפיע ולשנות דעות, ולייצר שינויים פוליטיים מרחיקי לכת. אפשר אף לומר שהם הפריחו מחדש את השממה הפוליטית, והן מייצרות, הן מעורבות והשתתפות גבוהה יותר בקרב אלו שיכולים, והן את התקווה שאפשר, בקרב אלו שלא. נותר רק לקוות שהן לא ינוצלו לרעה.

⁴ https://www.fbo.gov/index?s=opportunity&mode=form&id=6ef12558b44258382452fcf02942396a&tab=core&_cview=0

⁵ <http://www.inf.fu-berlin.de/lehre/WS06/pmo/eng/Popper-OpenSociety.pdf>